

Maakuntapuntari 2017

Kainuulaisten näkemykset identiteetistä, päättäjäistä, maakunnan tulevaisuudesta ja itsehallinnosta

Asukkaiden mielestä Kainuun valttikortteja tulevaisuudessa ovat matkailun vetovoima sekä tarjolla olevat työpaikat. Uhkia puolestaan ovat liikenneyhteyksien vajavaisuus, terveys- ja sosiaalipalveluiden heikentyminen sekä maakunnan ja kuntien talousongelmat. Pieniin ja keskisuuriin yrityksiin sekä hyviin palveluihin haluttaisiin panostaa enemmän.

Luottamusta päättäjiin tulisi tutkimuksen mukaan pystyä parantamaan. Pieni osa Kainuun asukkaista tuntee luottamusta kuntien ja maakunnan päätöksentekijöitä kohtaan. Kaikesta huolimatta kunnallinen ja maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeelliseksi.

Kainuun asukkaiden samaistuminen omaan maakuntaan on varsin voimakasta. Maakunnan tärkeimpänä tehtävänä pidetään sosiaali- ja terveydenhuoltoa.

Tuoreimmassa maakuntiin kohdistetussa tutkimuksessa asukkaat puntaroivat alueellista identiteettiä, maakunnan kehitysnäkymiä, luottamusta päättäjiin, maakunnan menestystekijöitä ja tehtäviä tulevaisuudessa, alueellista itsehallintoa sekä sote-uudistuksen seuraamuksia. Tässä yhteenvedossa tarkastellaan tiivistetysti keskeisiä tutkimuksen tuloksia.

Alueellinen identiteetti

Kainuulaisten samaistuminen maakuntaan on varsin vahvaa

Alueellisella identiteetillä tarkoitetaan asukkaiden tunneperäistä sidosta, samaistumista alueeseen. Kysymys on siitä, miten asukkaat tuntevat kuuluvansa jollekin alueelle, miten he hahmottavat alueensa ja tiedostavat sen luonteen.

Tutkimuksessa selvitettiin, missä määrin ihmiset samaistuvat erilaisiin alueellisiin kokonaisuuksiin. Merkittävin alueellisen samaistumisen kohde on maakunnan asukkaiden keskuudessa Suomi kokonaisuutena. Lähes kaikki maakunnan asukkaat kokevat samaistuvansa omaan maahan ainakin jonkin verran (96 %). Neljä viidestä (81 %) kokee samaistuvansa erittäin tai melko voimakkaasti.

Kainuussa samaistutaan vahvasti myös kotikuntaan/-kaupunkiin (85 % vähintään jonkin verran ja 58 % erittäin tai melko voimakkaasti) sekä asuinkunnan kunnanosaan/kaupunginosaan (78 % ja 38 %). Eurooppaan kiinnittyviä on käytännössä yhtä paljon kuin kunnanosiin (74 % ja 42 %).

Samaistuminen omaan maakuntaan on myös melko voimakasta. Kainuulaisista valtaosa (86 %) kiinnittyy maakuntaansa vähintään jonkin verran. Samaistuminen omaan maakuntaan on suurempaa kuin tunne yhteenkuuluvuudesta koko maailmaan (60 %).

Kainuun asukkaiden samaistuminen maakuntaan ja kotikuntaan on vahvempaa kuin koko maan väestön keskuudessa keskimäärin.

Maakunnallisen identiteetin tulisi vastaisuudessa nojautua etenkin luontoon, maisemiin ja rakennuksiin

Alueellisella identiteetillä tarkoitetaan sellaisten tekijöiden kokonaisuutta, jotka lisäävät ihmisten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta asuinalueeseen. Tutkimuksessa vastaajat arvioivat sitä, mihin tekijöihin maakunnan identiteetin pitäisi tulevaisuudessa perustua; minkä kaikkien tekijöiden varaan tulisi rakentaa. Tehtävänä oli valita korkeintaan kolme tärkeintä neljätoista tekijää sisältäneeltä listalta.

Kainuussa haluttaisiin maakunnan identiteetin perustuvan ennen muuta esteettisiin tekijöihin, luontoon, maisemiin ja rakennuksiin (59 %), omaleimaiseen kulttuuriin (esim. heimo, murre jne.) (48 %) sekä historiaan ja perinteisiin (46 %). Melko tärkeiksi identiteettitekijöiksi osoittautuvat myös hyvät palvelut maakunnassa (32 %).

Oman maakunnan vahva media, asukkaiden menestys kilpaurheilussa, tieteissä ja taiteissa sekä maakunnan vahvat kaupungit eivät ole maakunnallisen identiteetin keskeisimpiä rakennusaineita, vaikka ovat muuten monille ihmisille tärkeitä asioita.

Kainuulaisten näkemykset eroavat koko maan väestön arvioista. Luonto, maisemat ja rakennukset, omaleimainen kulttuuri sekä historia ja perinne saavat Kainuussa enemmän painoarvoa kuin useimmissa muissa maakunnissa.

Miten maakunta muuttuu?

Liikenneyhteydet, terveys- ja sosiaalipalvelut sekä maakunnan ja kuntien talous ovat Kainuun kipupisteitä tulevaisuudessa

Näkemyksiä oman maakunnan kehityksestä selvitettiin tutkimuksessa siten, että vastaajille esitettiin lista asioita ja kysyttiin, millaiseksi arvioi oman maakunnan kehityksen seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Löytyy kuusi asiaa, joissa enemmistö Kainuussa odottaa kehityksen maakunnassa kulkevan vääjäämättömästi huonompaan suuntaan. Nämä asiat ovat liikenneyhteydet (70 % arvioi kehittyvän huonompaan suuntaan), terveys- ja sosiaalipalvelut (63 %), koulutusmahdollisuudet (63 %), maakunnan (59 %) ja sen kuntien taloustilanne (62 %) sekä asukkaiden elintaso (52 %). Asumisen kustannuksia ja kulutuspalveluita koskevat odotukset ovat myös melko pessimistisiä.

Optimistisemmiksi näkemykset kääntyvät, kun vastaajat arvioivat vetovoimaa matkailukohteena (46 %), energiatehokkuutta ja luonnonvarojen kestävästä hyödyntämisestä (41 %) sekä kansainvälisyyttä (33 %). Aika moni odottaa myös työllisyyden kehittyvän paremmaksi (29 %).

Tuloksista huokuu tulevaisuuden kuva, jossa matkailun vetovoima ja jopa työpaikkojen määrä voisivat maakunnassa lisääntyä. Kuntien ja maakunnan talouden kuitenkin epäillään asettavan rajoitteita odotusten toteutumiselle.

Odotukset Kainuussa ovat monilta osin pessimistisempiä kuin koko maassa keskimäärin. Kainuulaisia arveluttavat keskimäärää useammin etenkin maakunnan ja kuntien talous, liikenneyhteydet, yritystoiminnan vireys sekä elinolot yleensä. Matkailun osalta odotukset ovat keskimäärää valoisampia.

Luottamus päättäjiin

Luottamus päättäjiin on heikkoa

Kansalaisten suhdetta kotikuntaan ja maakuntaan lähestytään seuraavassa luottamuksen näkökulmasta. Luottamussuhteen selvittäminen antaa tietoa päätöksentekijöiden nauttiman legitimiuden asteesta, siitä koetaanko niiden toiminta oikeutetuksi ja hyväksytyksi. Luottamus päivittyy jatkuvasti vastauksena muuttuviin olosuhteisiin ja tapahtumiin.

Tutkimuksessa tiedusteltiin luottamusta kotikunnan, oman maakunnan, valtakunnan tason ja Euroopan unionin päättäjiin. Tuloksista käy ilmi, että luottamus päättäjiin on heikkoa riippumatta tarkastelutasosta.

Kainuun asukkaista yksi kuudesosa luottaa erittäin tai melko paljon Euroopan unionin päättäjiin (15 %) ja viidennes kotimaan valtakunnan tason päätöksentekijöihin (21 %). Oman maakunnan päättäjät eivät pärjää paljoakaan paremmin. Alle kolmannes antaa vapauttavan tuomion maakunnan päättäjille (30 %).

Merkillepantavaa tuloksissa on se, että myöskään oman kotikunnan päättäjät eivät ole erityisen hyvässä hapessa Kainuun asukkaiden keskuudessa. Reilu kolmannes (37 %) luottaa erittäin tai melko paljon ja selvä enemmistö (60 %) ei luota kovinkaan paljon tai ei lainkaan.

Koko maan väestöön verrattuna kainuulaiset luottavat keskimäärää hieman enemmän kotikunnan päättäjiin ja jonkin verran vähemmän valtakunnallisiin päätöksentekijöihin.

Maakunnan tärkeimmät menestystekijät tulevaisuudessa

Asukkaiden mielestä Kainuun valttikortteja ovat pienet ja keskisuuret yritykset sekä hyvät palvelut

Alueet kilpailevat keskenään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Tämän takia on oleellista tunnistaa maakuntien vahvuudet ja heikkoudet, jotta kyettäisiin määrittämään menestystekijät. Maakuntien kilpailukykyä kartoitettiin tutkimuksessa tiedustelemalla asuinmaakunnan menestymisen avaintekijöitä vastaisuudessa. Tehtävänä oli valita kolme tärkeintä tekijää maakunnan tulevaisuuden menestymisen kannalta.

Kainuussa nousee kolme tekijää ylitse muiden. Asukkaiden mielestä nämä tärkeistä tärkeimmät menestystekijät ovat pienten ja keskisuurten yritysten pysyminen alueella (49 % valitsee kolmen tärkeimmän joukkoon), hyvät palvelut (35 %) sekä hyvät liikenneyhteydet (33 %). Vailla merkitystä ei ole myöskään yrittäjyyden edistäminen ja uudet kasvuyritykset (31 %). Muiden tekijöiden tärkeysarvo jää em. jälkeen. Listan tyveen, vähiten tärkeiksi menestystekijöiksi, asettuvat työvoiman osaaminen ja edullinen hinta.

Verrattuna muiden maakuntien asukkaiden näkemyksiin Kainuussa panostettaisiin etenkin pienten ja keskisuurten yritysten pysymiseen alueella, yrittäjyyden edistämiseen ja maaseudun elinvoimaan.

Maakuntien tärkeimmät tehtävät vuodesta 2019 lähtien

Maakunnan ylivertaisesti tärkein tehtävä on sosiaali- ja terveydenhuolto

Vuonna 2019 maakunnat vastaavat monista tehtäväalueista. Niillä on itsehallinto ja siten mahdollisuus päättää maakunnan taloudesta ja toiminnasta. Maakuntien ylintä päätösvaltaa käyttää suoralla vaalilla valittu valtuusto. Tutkimuksessa vastaajille esitettiin joukko tuleville 18 maakunnalle kaavailuista tehtävistä ja kysyttiin, mitkä niistä ovat kolme tärkeintä.

Maakunnille suunnitelluista tehtävistä ylivoimaisesti tärkeimmäksi koetaan sosiaali- ja terveydenhuolto. Valtaosa (72 %) valitsee sen kolmen tärkeimmän tehtäväalueen joukkoon. Toiseksi tärkeimmäksi tehtäväalueeksi Kainuun asukkaat nostavat alueiden ja elinkeinojen kehittämisen mukaan lukien rahoitus (48 %).

Varsin keskeiseksi tehtäväksi noteerataan pelastustoimi (36 %). Vähempiarvoisiksi, joskaan ei arvottomiksi, tehtäviksi nähdään maakunnallisen identiteetin, elinvoiman ja kulttuurin edistäminen sekä alueiden käytön ja rakentamisen ohjaus.

Kainuun asukkaat pitävät sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä alueiden ja elinkeinojen kehittämistä keskimäärää tärkeämpinä maakunnan tehtävinä. Joukkoliikenteen alueellinen suunnittelu ja järjestäminen on puolestaan vähemmän tärkeä tehtävä verrattuna muiden maakuntien asukkaiden näkemyksiin.

Näkemykset paikallisesta itsehallinnosta

Kainuulaisten mielestä maakunnallinen itsehallinto edellyttää monia asioita

Paikallisella itsehallinnolla tarkoitetaan yleensä paikallisviranomaisten oikeutta ja kelpoisuutta säännellä ja hoitaa lain nojalla huomattavaa osaa julkisista asioista omalla vastuullaan ja paikallisen väestön etujen mukaisesti.

Paikallisen itsehallinnon toteutus ei kuitenkaan ole yksiselitteinen asia. Joissain paikallistason tehtävänä on lähinnä vain toteuttaa valtiotason poliittisia päätöksiä käytännössä. Toisissa tapauksissa paikallistasolle on puolestaan annettu paljon itsenäistä päätäntävaltaa esimerkiksi taloudellisten voimavarojen suhteen sisältäen mm. verotusoikeuden.

Teemaa lähestyttiin tiedustelemalla näkemystä kuntien ja maakuntien itsehallinnon tunnusmerkeistä. Tehtävänä oli valita ne kriteerit, joiden pitää täytyä, että kuntaa ja maakuntaa voidaan pitää itsenäisinä.

Kuntien osalta enemmistö Kainuun asukkaista edellyttää ainakin neljän kriteerin täyttymistä. Nämä ovat suora kansanvaali (60 %), omat ja itsenäiset toimielimet (59 %), yleinen toimiala (oikeus ja edellytykset kuntalaisten tarpeiden ja vaatimusten mukaisiin päätöksiin) (53 %) sekä oikeus omaan talouden hoitoon ml. verotusoikeus (53 %).

Maakuntien osalta vaatimukset ovat varsin vaateliaita. Enemmistön mielestä maakunnan itsenäisyys vaatii itsenäisiä toimielimiä (64 %), suoria vaaleja (61 %), yleistä toimialaa (56 %) sekä oikeutta koko maakuntaa koskevien normien ja säädösten antamiseen (51 %). Oma talouden hoito ml. verotusoikeus kuitenkin ei ole maakunnan itsenäisyyden välttämätön edellytys.

Kainuussa on paljon maakunnallisen itsehallinnon puolustajia

Suhtautumista paikalliseen itsehallintoon selvitettiin myös kolmella asenneväittämällä. Enemmistö Kainuun asukkaista (66 %) yhtyy väittämään, jonka mukaan ”maakunnilla tulee olla samanlainen itsehallinto kuin kunnilla nykyisin”. Eri mieltä tohtii olla reilu viidennes (22 %).

Kunnallinen itsehallinto ja maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeellisiksi ainakin joissain puitteissa. Selvä enemmistö Kainuun asukkaista torjuu väittämän, jonka mukaan ”kunnat eivät tarvitse itsehallintoa” (57 %). Vajaa kolmannes (30 %) olisi valmis romuttamaan kunnallisen itsehallinnon.

Myös maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeelliseksi. Vain vajaa neljännes (23 %) kokee, että ”maakunnat eivät tarvitse itsehallintoa”. Enemmistö (57 %) taklaa moisen väittämän.

Kainuun asukkaiden mielipiteet poikkeavat koko maan väestön näkemyksistä. Kainuulaiset puolustavat maakunnallista itsehallintoa kiivaammin kuin koko väestö maassa keskimäärin.

Mielipiteet sote-uudistuksen vaikutuksista

Enemmistö uskoo palveluiden heikkenevän sote-uudistuksen seuraamuksena

Tutkimuksessa vastaajille kerrottiin, että tällä hetkellä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu on kunnilla. Vastaisuudessa järjestämisvastuu siirtyy maakunnille siten että julkinen, yksityinen ja kolmas sektori kilpailevat palveluiden tuotannossa.

Vastaajat ottivat tutkimuksessa kantaa siihen, miten uskovat palveluiden muuttuvan ratkaisun myötä viiden keskeisen kriteerin mukaan. Tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia vaikutuksia sote-uudistuksella oletetaan olevan toteutuessaan.

Kainuun asukkailla on varsin pessimistinen näkemys sote-uudistuksen seuraamuksista. Lähes kolme neljästä (73 %) arvioi palveluiden tasavertaisuuden maan eri puolilla heikkenevän. Eikä tässä kaikki. Enemmistö uskoo lisäksi, että palveluiden saavutettavuudessa (58 %) ja laadussa (54 %) tapahtuu herpaantumista nykyisestä tasosta.

Palveluketjun toimivuuden peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin ennakoidaan myös huonontuvan (55 %). Paljoo parempaa ei ole luvassa palveluiden määrän suhteen, jos kainuulaisten näkemyksiin on luottaminen. Enemmistö uskoo heikennyksiin palveluiden määrässä (50 %).

Kainuun asukkaiden näkemykset sote-uudistuksen seuraamuksista ovat samansuuntaisia kuin koko maan väestön keskimäärin.

Tutkimuksen toteutus

KAKS - Kunnallissalan kehittämissätiön tutkimuksen toteutti Kantar TNS Oy (TNS Gallup Oy).

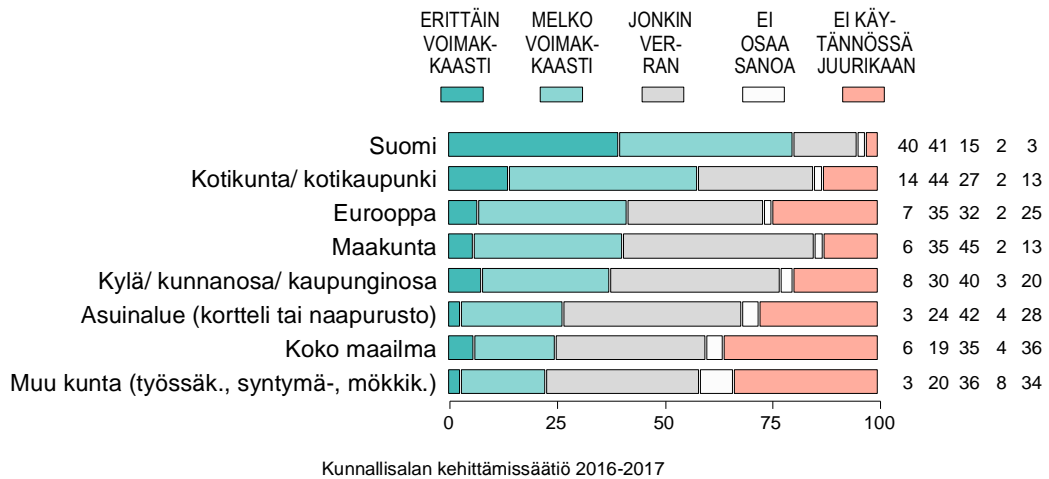
Tutkimusaineisto on koottu internetpaneelissa joulukuussa 2016. Haastatteluja tehtiin Kainuussa 181. Vastaajat edustavat maakunnan 18 - 75 vuotta täyttäneitä väestöä. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on Kainuussa noin seitsemän prosenttiyksikköä suuntaansa.

Maakunnan asukkaiden käsityksiä on verrattu koko maan 18 - 75 vuotta täyttäneitä väestöä edustavaan aineistoon. Koko maan väestöä edustava vertailuaineisto sisältää 4.299 haastattelua. Koko maata edustavassa aineistossa virhemarginaali on suurimmillaan yksi ja puoli prosenttiyksikköä suuntaansa.

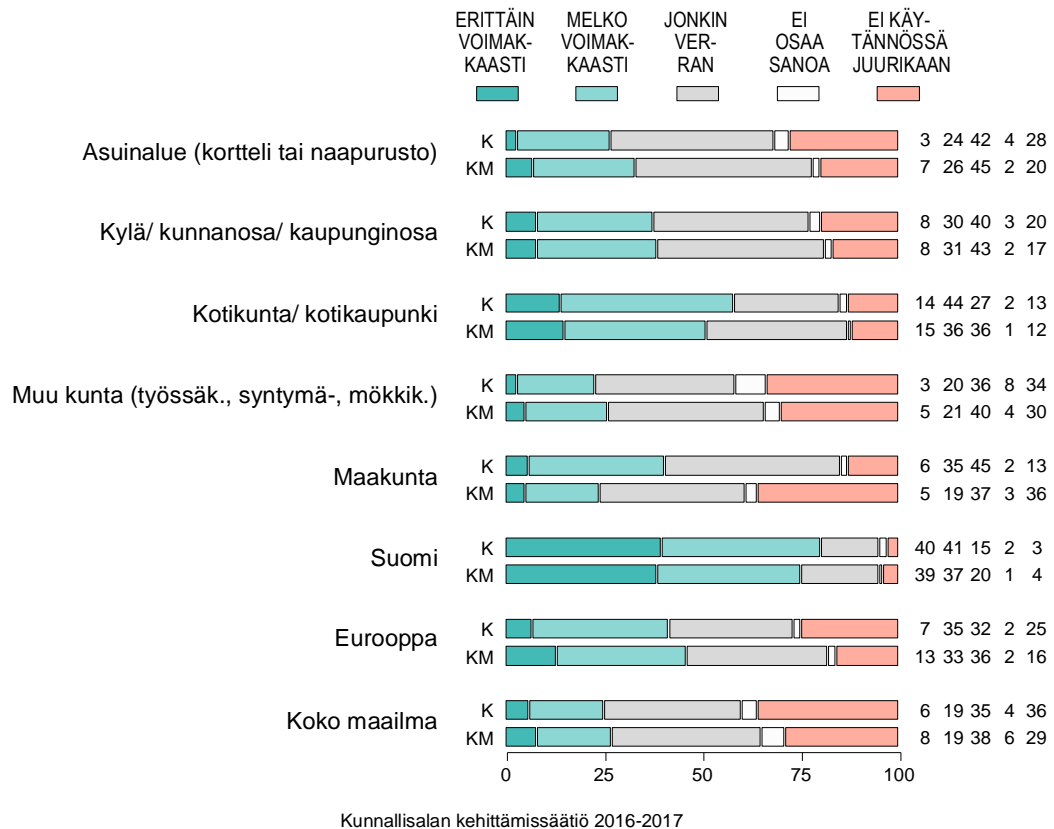
Lisätietoja: Asiamies Antti Mykkänen, 0400-570087.

Kuvio 1-17. MISSÄ MÄÄRIN KOKEE SAMAISTUVANSA ERILAIISIIN ALUEELLISIIN KOKONAISUUKSIIN: KAINUU (%).

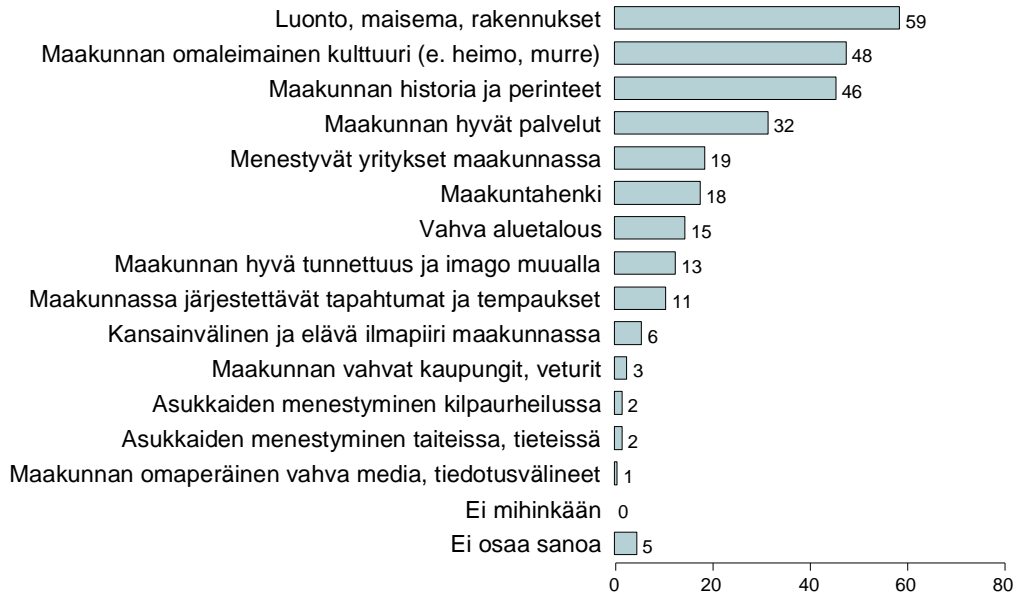

Kuvio 1-17v. MISSÄ MÄÄRIN KOKEE SAMAISTUVANSA ERILAIISIIN ALUEELLISIIN KOKONAISUUKSIIN: KAINUU (K) vs. KOKO MAA (KM, %).

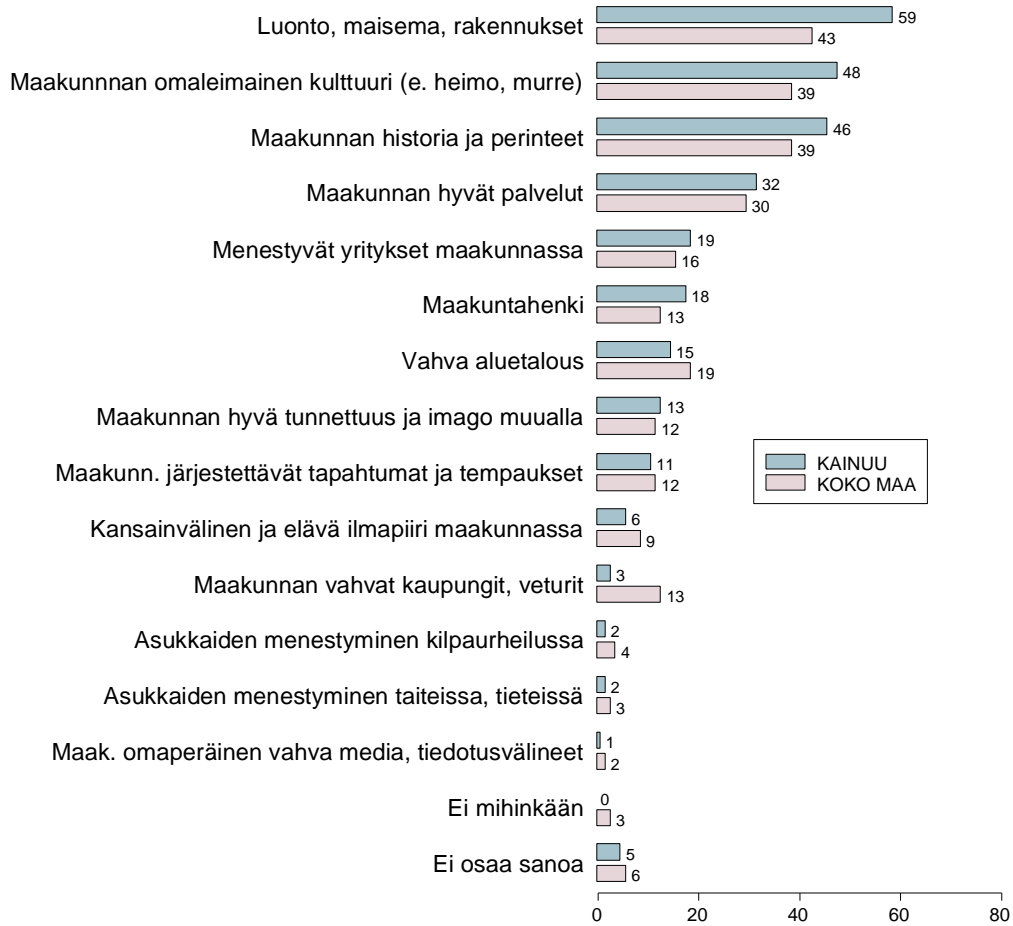
Kuvio 2-17. MIHIN TEKIJÖIHIN OMAN MAAKUNNAN IDENTITEETIN PITÄISI PERUSTUA: KAINUU (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

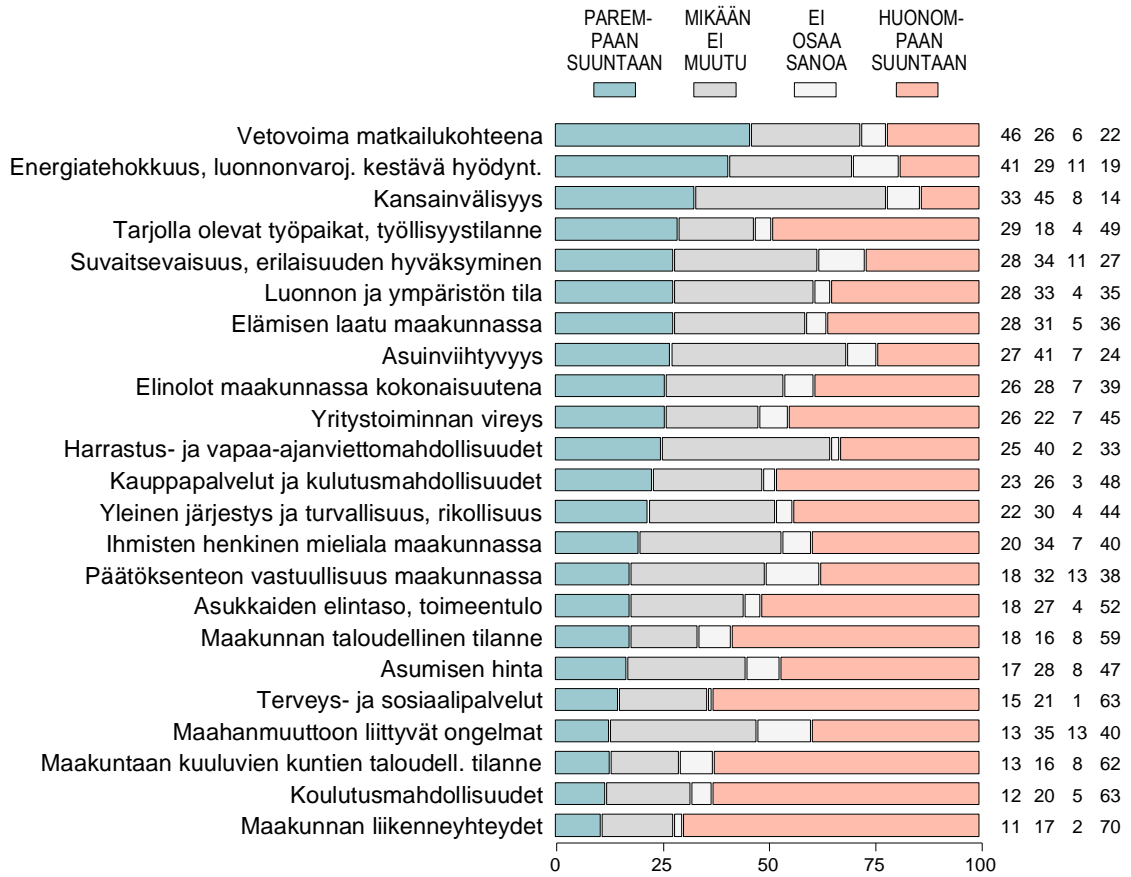
Kuvio 2-17v. MIHIN TEKIJÖIHIN OMAN MAAKUNNAN IDENTITEETIN PITÄISI PERUSTUA: KAINUU vs. KOKO MAA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

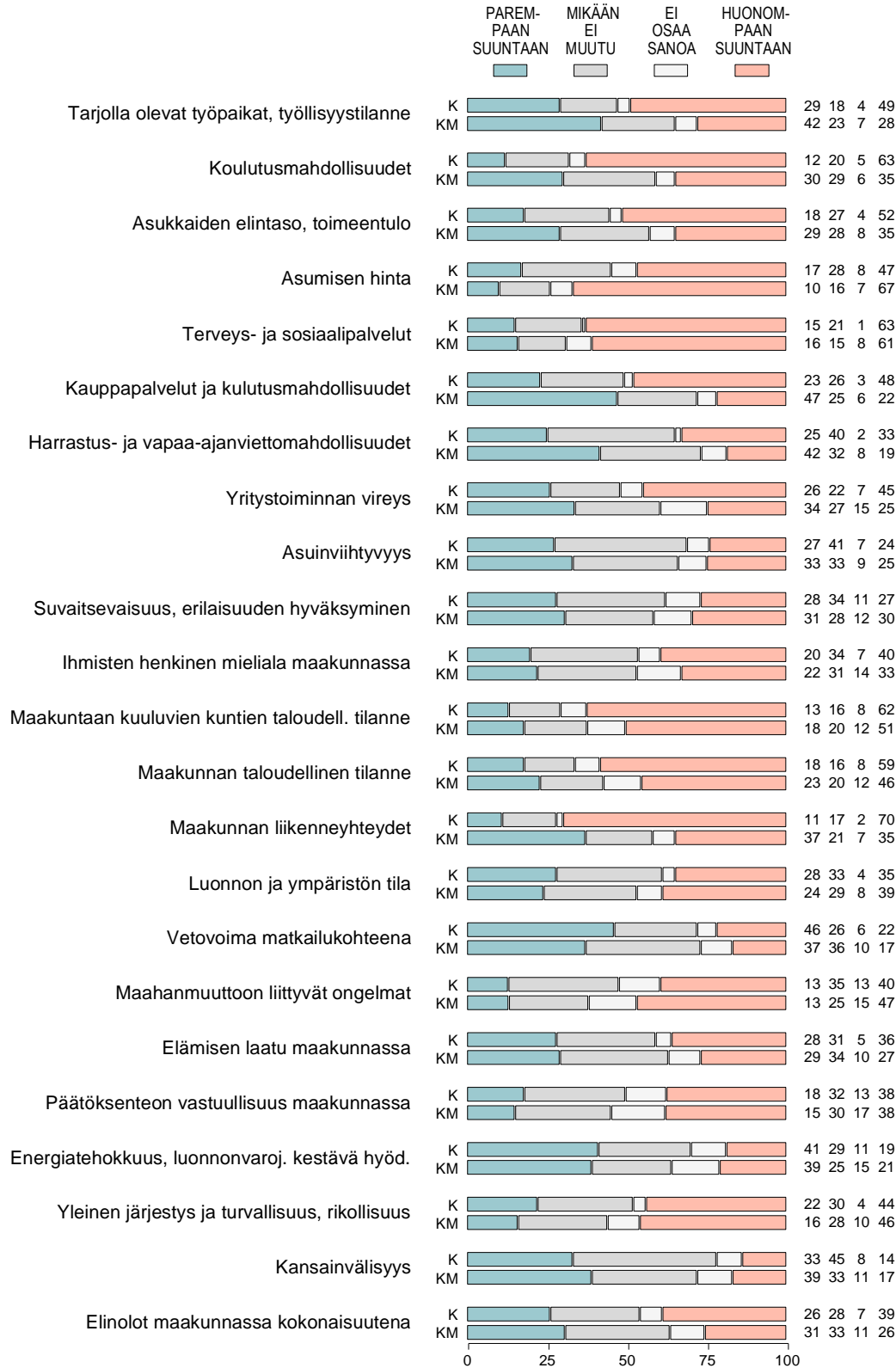
Kuvio 4-17. JOS AJATTELEE 10 VUOTTA ETEENPÄIN, MILLAISEKSI ARVIOI OMAN MAAKUN-
TANSA KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA: KAINUU (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

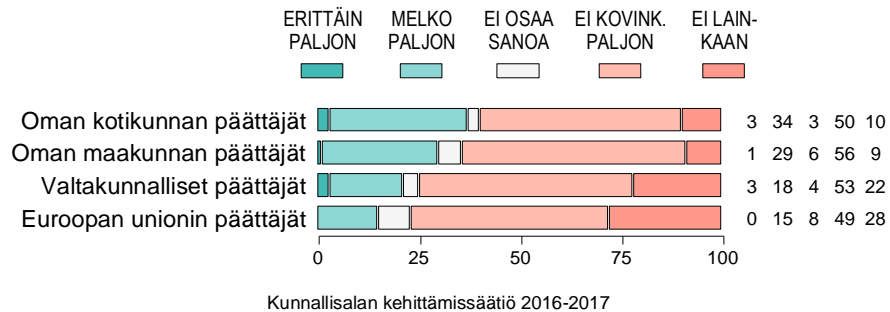
Kuvio 4-17v. MITEN ARVIOI OMAN MAAKUNTANSÄ KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA: KAINUU (K) vs. KOKO MAA (KM, %).

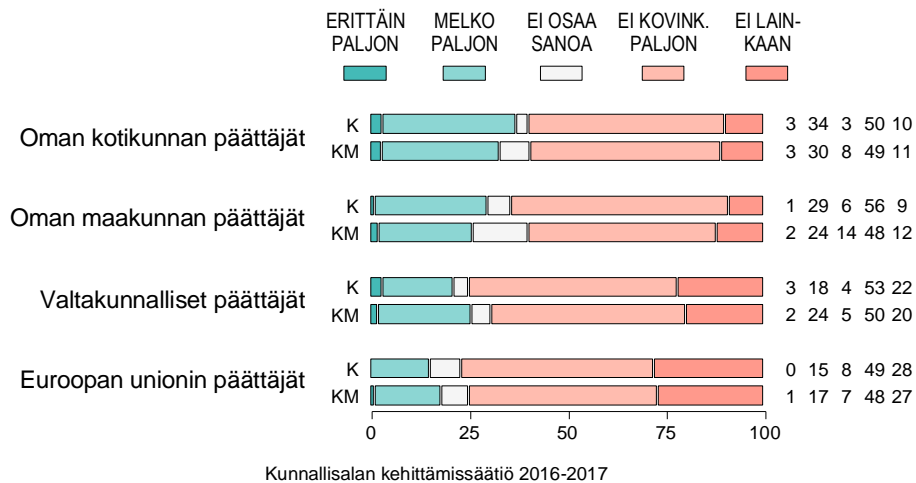
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 5-17. MISSÄ MÄÄRIN YLEENSÄ LUOTTA A PÄÄTTÄJIIN: KAINUU (%).

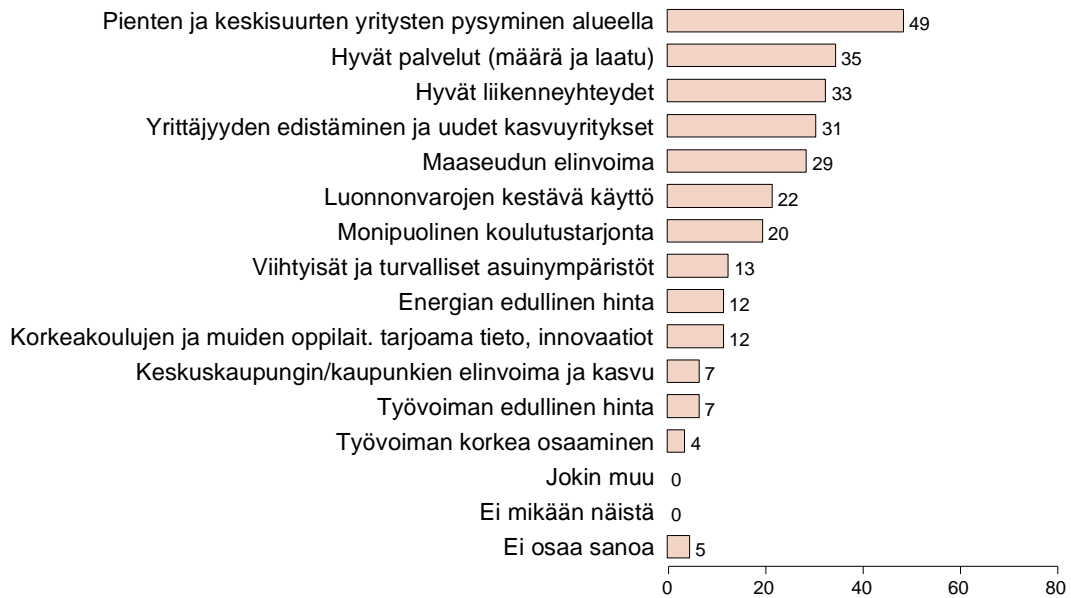

Kuvio 5-17v. MISSÄ MÄÄRIN LUOTTA A PÄÄTTÄJIIN: KAINUU (K) vs. KOKO MAA (KM, %).

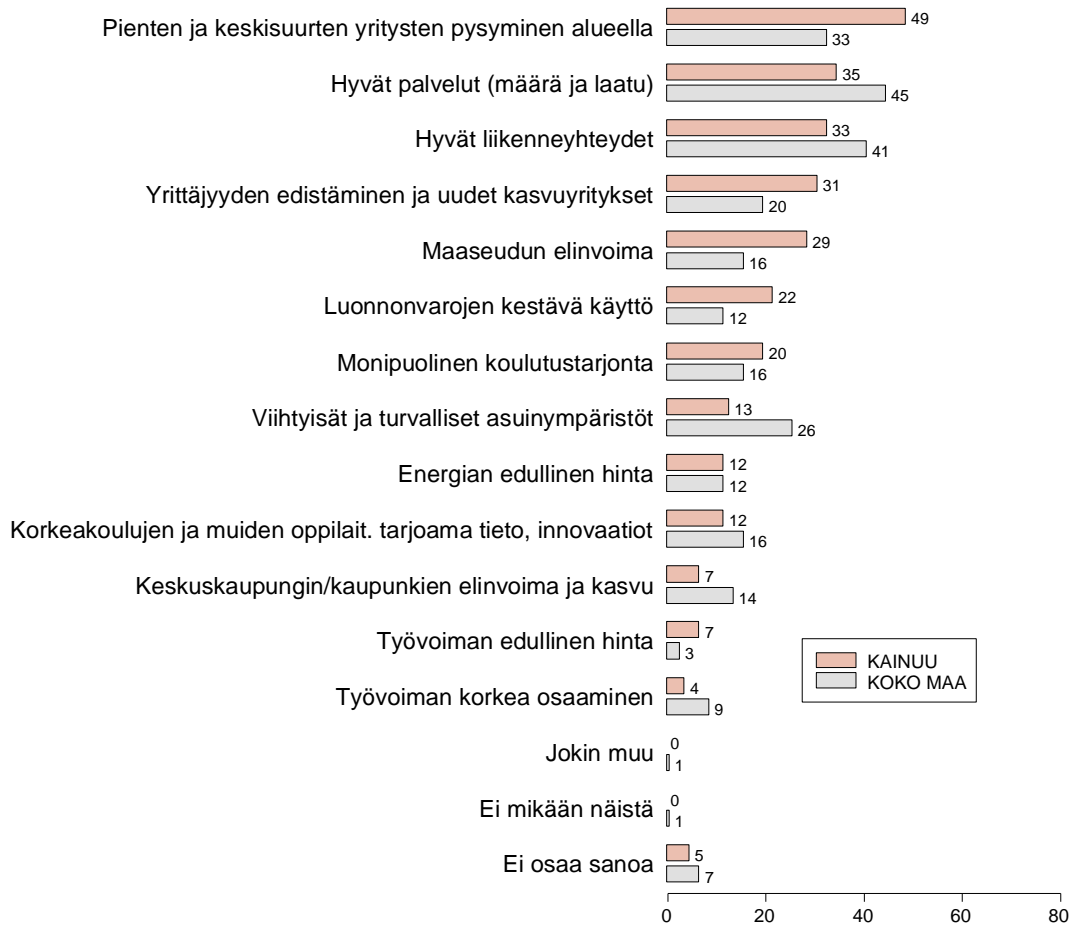
Kuvio 11-17. MITKÄ OVAT OMAN MAAKUNNAN TULEVAISUUDEN MENESTYMISEN KAN-
NALTA TÄRKEIMPIÄ ASIOITA: KAINUU (kuuluu kolmen tärk. joukkoon, %).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 11-17v. MITKÄ OVAT OMAN MAAKUNNAN TULEVAISUUDEN MENESTYMISEN KANNALTA TÄRKEIMPIÄ ASIOITA: KAINUU vs. KOKO MAA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

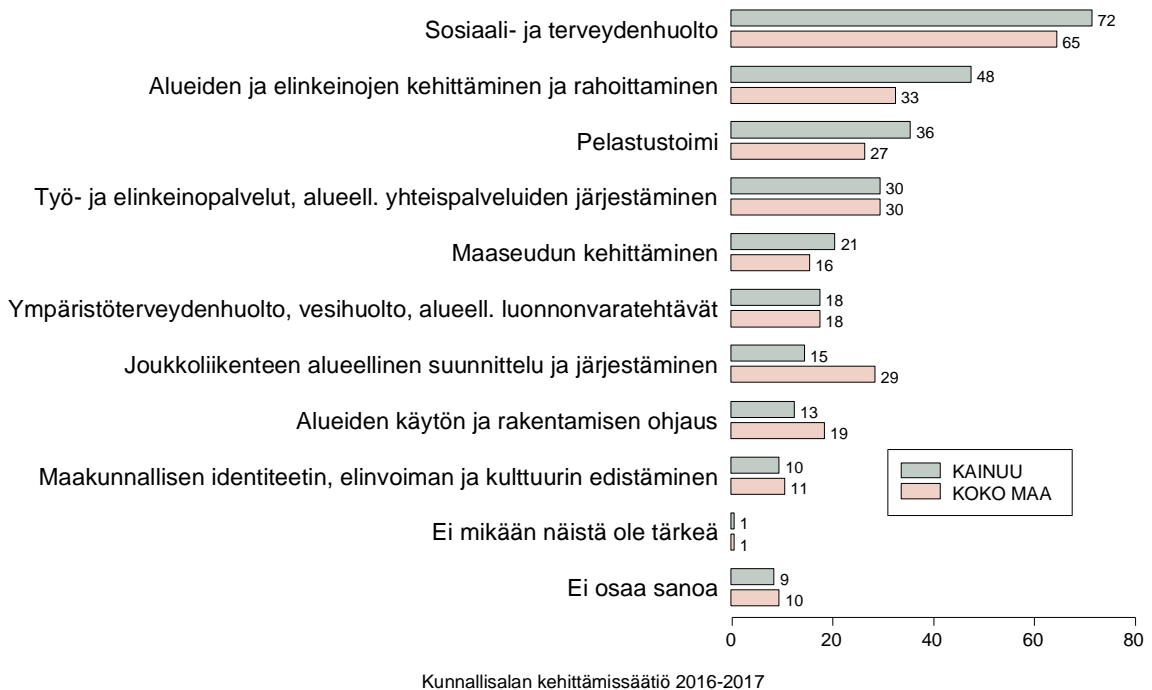
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 10-17. MITKÄ OVAT MAAKUNNILLE KAAVAILLUISTA TEHTÄVISTÄ KAIKKEIN TÄRKEIMMÄT: KAINUU (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

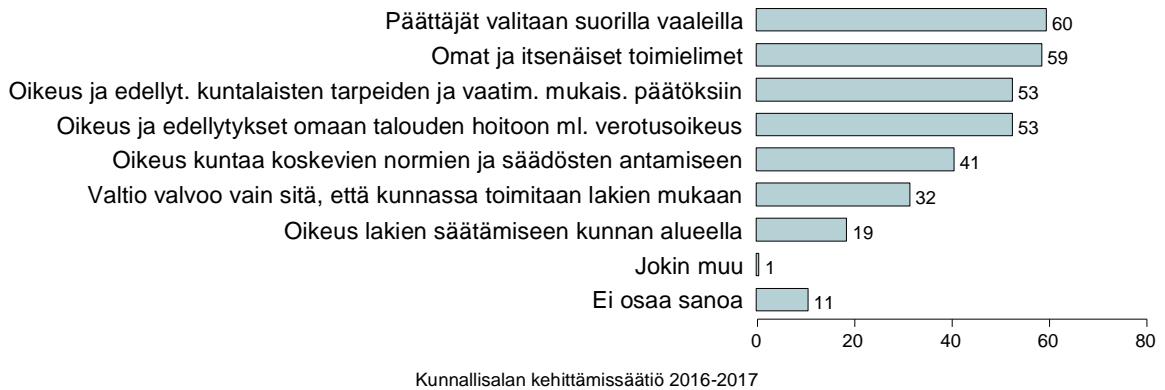

Kuvio 10-17v. MITKÄ OVAT MAAKUNNILLE KAAVAILLUISTA TEHTÄVISTÄ KAIKKEIN TÄRKEIMMÄT: KAINUU vs. KOKO MAA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

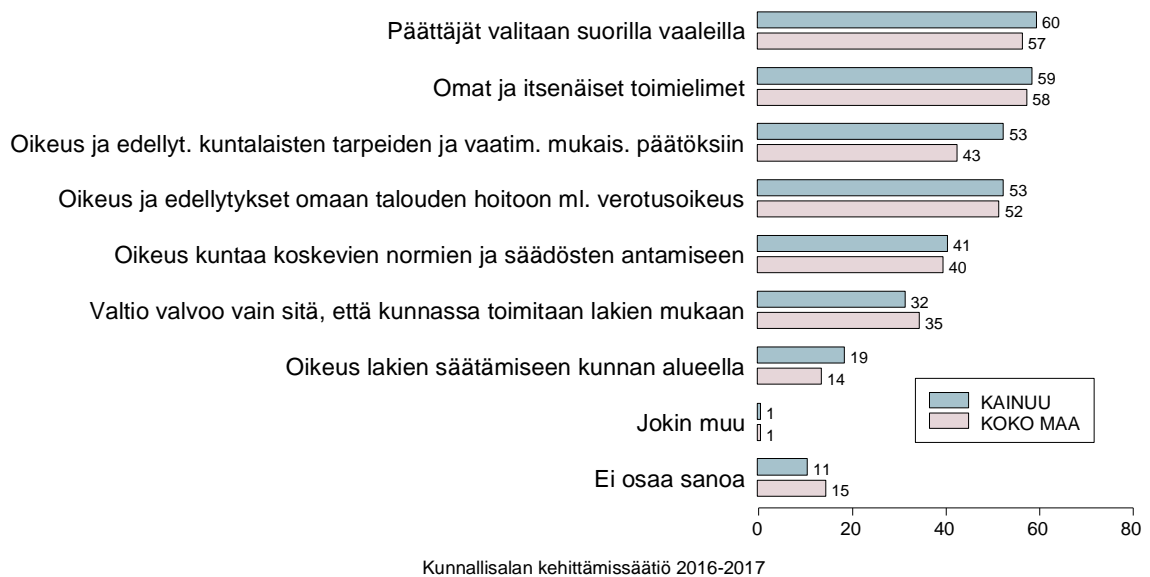

Kuvio 7-17. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ KUNTAA ITSENÄISENÄ: KAINUU (%).

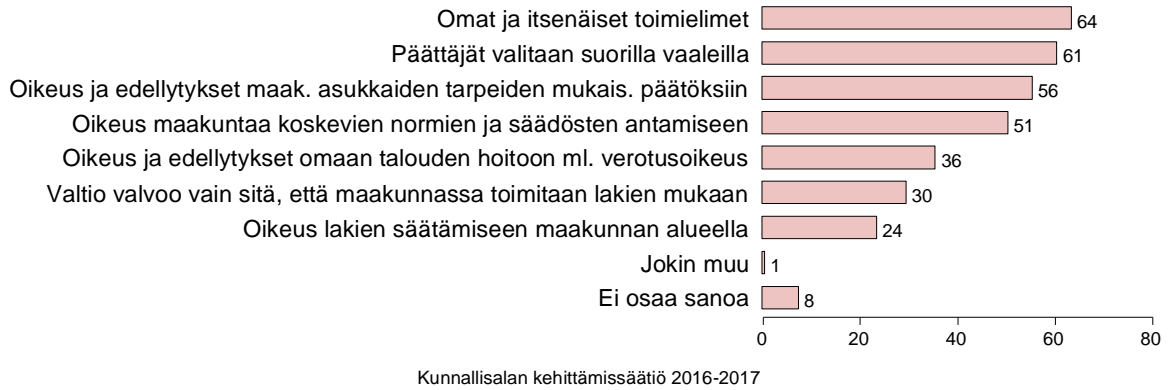

Kuvio 7-17v. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ KUNTAA ITSENÄISENÄ: KAINUU vs. KOKO MAA (%).

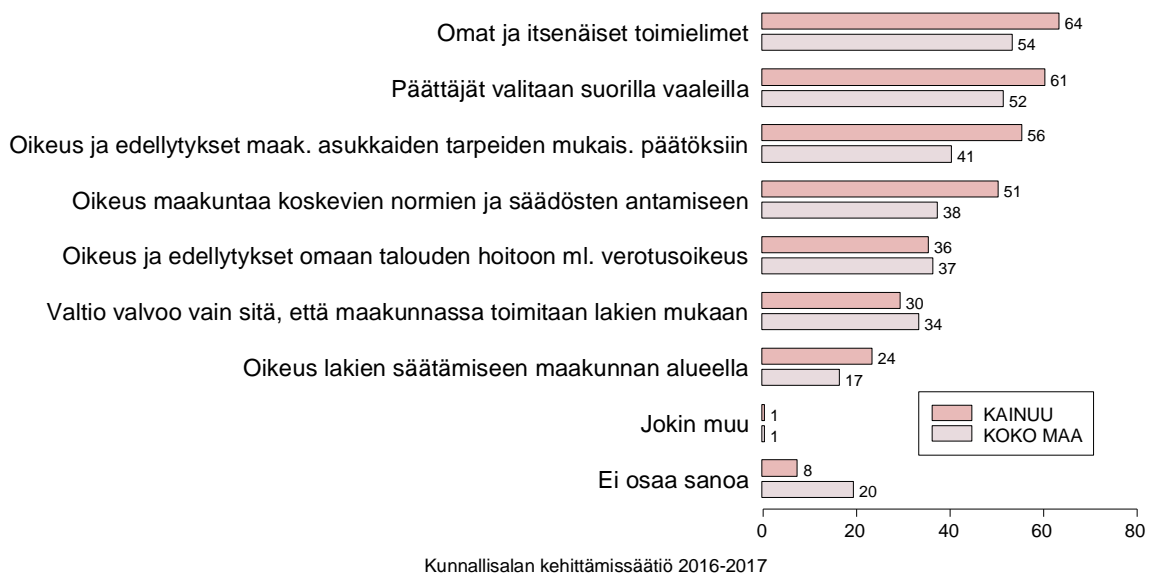

Kuvio 8-17. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ MAAKUNTAA ITSENÄISENÄ: KAINUU (%).

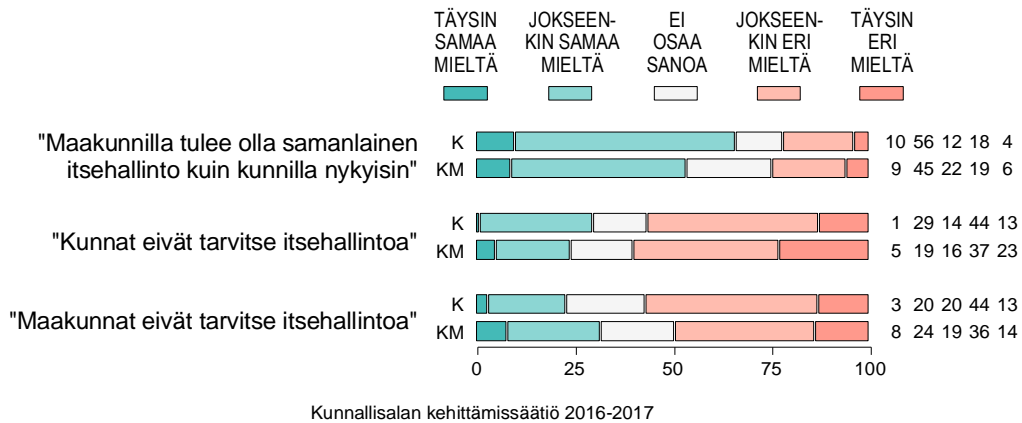

Kuvio 8-17v. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ MAAKUNTAA ITSENÄISENÄ: KAINUU vs. KOKO MAA (%).

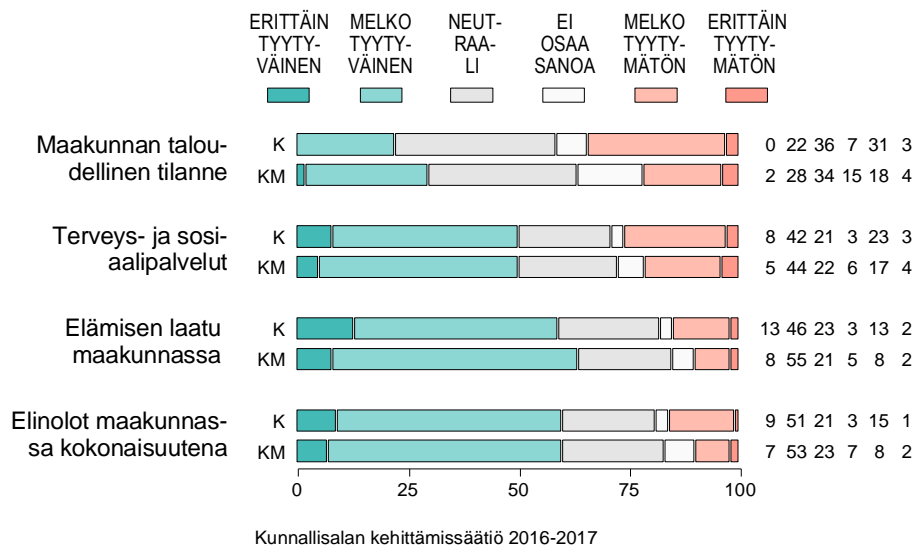

Kuvio 9-17v. SUHTAUTUMINEN ITSEHALLINTOA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN: KAINUU (K) vs. KOKO MAA (KM, %).

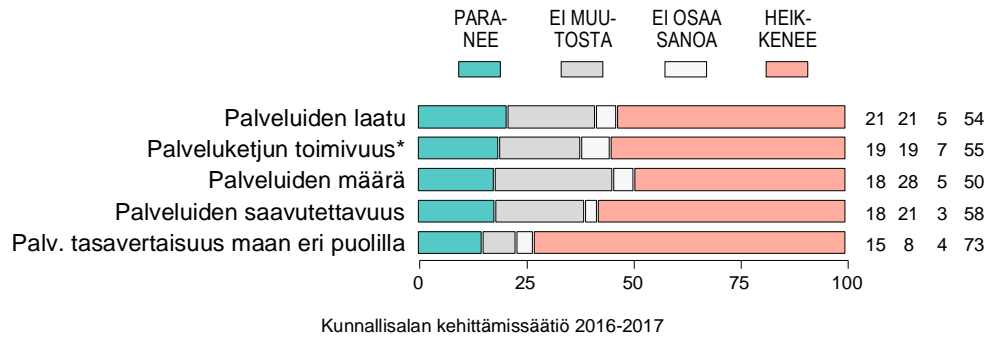

Kuvio 12-17v. MITEN TYYTYVÄINEN TAI TYYTYMÄTÖN ON SEURAAVIIN ASIOIHIN MAAKUNNASSAAN: KAINUU (K) vs. KOKO MAA (KM, %).

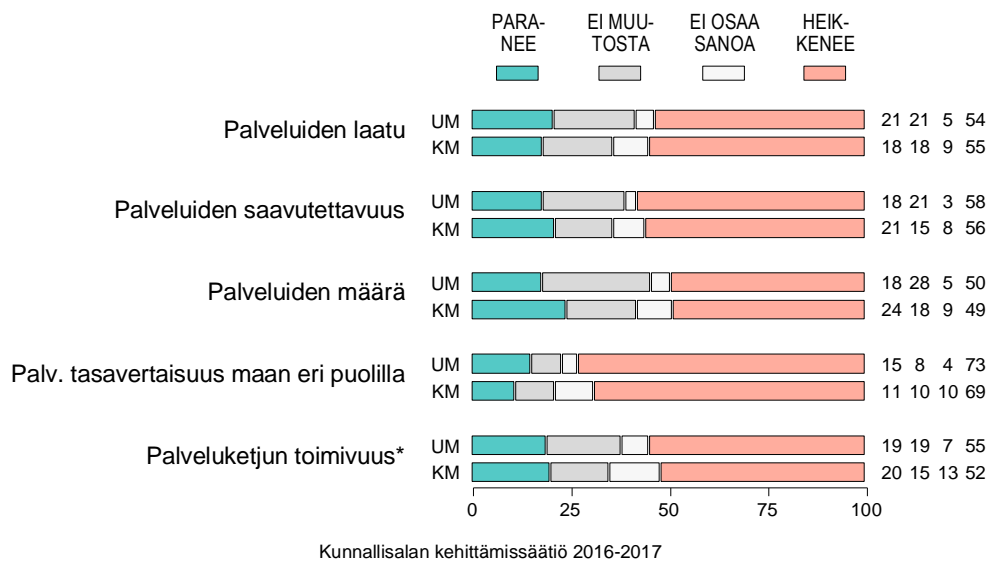

Kuvio 6-17. MITEN USKOO SEURAAVIEN ASIOIDEN MUUTTUVAN SOTE-RATKAISUN MYÖTÄ: KAINUU (%).

*Palveluketjun toimivuus peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin

Kuvio 6-17v. MITEN USKOO SEURAAVIEN ASIOIDEN MUUTTUVAN SOTE-RATKAISUN MYÖTÄ: KAINUU (K) vs. KOKO MAA (KM, %).

*Palveluketjun toimivuus peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin